

## Veli Tutumlarının Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkileri <sup>1</sup>

Halil İbrahim Kılıç <sup>2</sup>, Yüksel Gündüz <sup>3</sup>

### Öz

*Bu çalışma ile veli tutumlarının öğrenci başarısı üzerine etkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda ailelerin çocuklarına karşı demokratik, otokratik ve koruyucu tutumları ile çocuklarıyla ilgilenme düzeylerinin çocuklarının okul başarısına etkisinin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılan araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenen 20 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Çalışmadan elde edilen verilerin analizinde betimsel ve içerik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, çocuğu ile yakından ilgilenen ve onu destekleyen ailelerin çocuklarının okul başarılarının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca araştırma sonuçları; karar alma biçimi demokratik yollarla sağlanan ailelerin çocuklarının okul başarısının yüksek, otokratik yollarla karar alınan ailelerin çocuklarının okul başarısının düşük olduğunu göstermektedir.*

**Anahtar kelimeler:** Okul başarısı, Öğrenci başarısı, Veli tutumları.

## The Effects of Parent Attitudes on Student Achievement

### Abstract

*The aim of this study is to reveal the effects of parent attitudes on student success. In this context, Democratic, autocratic, and protective attitudes of families towards their children and the effect of their level of interest in their children on school success were tried to be revealed. In the study conducted by qualitative research method, the phenomenon pattern was used. In the study, which uses a semi-structured interview form as a data collection tool, the working group consists of 20 parents of students determined by the purposeful sampling method. Descriptive and content analysis methods were used in the analysis of the data obtained in the study. Research results show that children of families who care and support their children have high school achievement. In addition, research results show that the school success of children of families whose decision-making method is provided by democratic means is high, and the school success of children of families whose decisions are made by autocratic means is low.*

**Keywords:** School success, Student success, Parent attitudes.

Gönderim Tarihi (Received): 30.12.2020

Kabul Tarihi (Accepted): 11.10.2021

<sup>1</sup> Bu makaleye konu olan çalışmanın bir bölümü 19-22 Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilen EYFOR XI' de sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Bu araştırma 2020 yılı öncesi araştırma verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

<sup>2</sup> Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, h1l2003d@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-2555-4558

<sup>3</sup> Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, yukselgunduz0735@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-4710-8444

## Giriş

Öğrenci başarısı, eğitim programlarında yer verilen hedeflere ait kazanımların öğrenciler tarafından ne düzeyde edinildiğinin ölçülmesi ile derecelendirilir. Dönem boyu edinilen bilgilerin, sınavlarla ölçülerek oluşturduğu yıl sonu ağırlıklı not ortalamasının, öğrencilerin akademik başarısını gösterdiği varsayılır. Amaç, içerik, öğrenme öğretme süreci ve değerlendirme öğelerinin Eğitim Programları kapsamında belirlenmesi ve bir sistem olarak okul yapısı içerisinde uygulanıyor olması bakımından öğrenci başarısı, okul ve okul etkililiğine bağlı bir sonuç gibi görülse de öğrenci başarısını belirleyen başkaca faktörler de söz konusudur.

Başarı genel anlamıyla; bireyin herhangi bir konuda edinim, öğrenme ve yapabilme yeterlilikleridir. Bu kapsamda öğrenci başarısı, öğrencinin okulda yeterlilik göstermesi gereken konularda, beklenen ve ortalamadan altında olmamak kaydı ile öğrenme ve davranış sergileme düzeyidir. Öğrenci başarı düzeyine okulda edinilen bilgi ve beceriler kadar aile ve yakın çevreden edinilen ya da tekrarlanan bilgi ve beceriler de etki eder.

Psiko-sosyal bir varlık olarak birey ve başarısını yalnızca öğrenen bir varlık olmasının ötesinde duygusal ve psikolojik boyutlarıyla bir bütün halinde değerlendirmek gerekir. Veli olarak anne ve babaların çocuğa sağladığı temel yaşam gereksinimlerine ilaveten aile tarafından çocuğa sunulacak olan kendini ifade edebilme, güven, saygı gibi sosyal ve psikolojik gereksinimlerinin de karşılanması ile öğrenci başarısının arttırılabileceği düşünülmektedir.

Velilerin eğitim sürecine katılımlarının ve eğitime dönük olarak tutumlarının öğrenci başarısının önemli bir belirleyicisi olduğu bulgularına alanyazında sıklıkla yer verilmektedir. Öğrenci başarısının belirleyici faktörlerini okul içi ve okul dışı şeklinde sınıflandırdığımızda; okul dışı faktörlerin ilk sırasında veli tutumlarının yer aldığı görülmektedir (Aslanargun, 2007). Ayrıca alanyazın çalışmaları, velilerin olumlu tutum ile sürece dahil olmalarının öğrenci başarısına olumlu etki ettiğini, velilerin kayıtsız tutumlarının ise öğrenci başarısızlığının nedenleri arasında yer aldığını göstermektedir (İpek, 2011).

Öğrenmeyle ilgili bilişsel bir sınırlılık ve öğrenmeye engel somut bir engel yok ise öğrencilerin akademik başarılarında; öğrenmeye karşı istekli olunması, öğrencinin kendisi için bir hedef belirlemiş olması, düzenli ve verimli ders çalışma yetkinliği, motivasyon ve etkin dinleme becerisine sahip olması oldukça önemlidir ve büyük ölçüde yeterlidir. Ancak bazı belirleyici faktörler vardır ki sıraladığımız bu başarı ön koşullarının etkililiğini belirler. Özellikle öğrencilerin istekli olmaları, kendilerine bir hedef belirlemeleri ve düzenli ve verimli ders çalışmaları gibi başarının önemli olan unsurlarının belirleyicisi veli tutumlarıdır. Okulda gerçekleşen öğrenmelerin desteklenmesi açısından hem öğrencinin okul dışındaki aile ortamı içerisindeki öğrenmeyle ilgili ilk deneyimleri hem de olumlu veli tutumları sergilenerek uygun çalışma ortamları oluşturulması oldukça önemlidir (Çelenk, 2003). Velilerin çocuklarına ve eğitime karşı ilgisiz tutum ve yaklaşımları çocuklarda isteksizlik, sevgisizlik gibi duyguları; aşırı koruyucu tutum ve yaklaşımları ise çocuklarda stres ve korku gibi duyguları doğurmakta ve beslemektedir. Her iki durumda da çocukların okula ve derslere karşı isteksizliği söz konusu olacaktır (Küçükahmet, 2001).

## Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma ile veli tutumlarının öğrenci başarısına etkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmada ayrıca demokratik, otokratik, aşırı koruyucu gibi veli tutumları farklılıkları ile ailelerin çocuklarıyla ilgilenme durumlarının öğrenci başarısına etkisini ortaya koymaya dönük cevaplar aranmıştır.

Çocuk ailenin içine doğar ve temel işlevi birey yetiştirmek olan okul yapısı içine dahil olana kadarki süreçte temel bilgi ve davranışları aile içinde edinir. Bu süreç çocuğun okula başlamasıyla birlikte sonlanmadığı gibi okul uyumu ve okula ilişkin bilgi ve becerilerin edinilmesinde ailenin rolü etkin bir

biçimde devam eder. Bu anlamda araştırmalar olumlu aile tutumlarının öğrenci başarısını pozitif yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Dam, 2008). Amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenen okul başarısı yüksek ve okul başarısı düşük öğrenci velileri ile yürütülen bu çalışma, veli tutumları ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi ortaya koyması bakımından önemlidir. Demokratik, otokratik, aşırı koruyucu gibi veli tutumları ile ailelerin çocuklarıyla ilgilenme durumlarının öğrenci başarısına etkisinin araştırıldığı bu çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

## Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

### **Araştırmanın Deseni**

Veli tutumlarının öğrenci başarısına etkisini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma deseni olarak ise nitel araştırma yöntemi desenlerinden olan olgubilim (fenomenolojik) araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmacının katılımcılar tarafından tanımlanmış haliyle bir fenomenle ilgili bireylerin yaşanan deneyimleri betimlediği, kaynağını felsefe ve psikolojiden alan bir araştırma desendir (Creswell, 2017). Bu betimlemeler, bahse konu fenomenle alakalı farklı deneyimlere sahip bireylerin tecrübelerinin kökenine ulaşılması ile sonuçlanır, sağlam felsefi temellere dayanır ve çoğunlukla mülakat yapmayı gerektirir. Araştırmanın aşamaları “Araştırma ve Yayın Etiği” kuralları dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

### **Çalışma Grubu**

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Ordu İli Ünye İlçesi Yaşar Gazioğlu İlkokulu’nda öğrenim gören 20 öğrencinin velisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde seçkisiz olmayan örneklem yöntemlerinden amaçlı örneklem yaklaşımı kapsamında ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına imkân verir ve belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarla ilgili araştırma yapılmak istendiğinde yeğlenir (Creswell, 2017). Çalışma grubunda yer alan 20 öğrenci velisinin yarısının çocuğunun okul başarısı yüksek diğer yarısının okul başarısı beklenenin altındadır.

### **Veri Toplama Araçları**

Araştırmaya konu verilerin elde edilmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanması sürecinde; hazırlanan dört soruluk taslak görüşme formuna ilişkin uzman görüşünden yararlanılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan dört soru çalışma grubundaki velilere “Ailenizde yapılacak işlerle ilgili kararlar nasıl verilir?”, “Çocuğunuzla ilgili kararları nasıl alırsınız?”, “Çocuklarınızın yapacakları veya yapması gereken işleri siz mi planlar takip edersiniz yoksa tamamen onlara mı bırakırsınız?” ve “Çocuğunuzla ilgilenme durumunuz nedir?” ifadeleri ile sunulmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında veliler ile yüz yüze görüşmeler tercih edilmiştir. Görüşme formunun geçerlik ve güvenilirliği için iki ön görüşme yapılmış ve bu yolla form test edilmek suretiyle uygulamaya başlanmıştır.

### **Verilerin Analizi**

Araştırmaya dahil olan katılımcılardan toplanan ve katılımcı görüşlerini yansıtan ham veriler bilgisayar ortamına aktararak analiz edilmiştir. Veriler içerik analiz yönteminden yararlanılarak çözümlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan cevaplar içeriklerine göre analiz edilmiştir. Bu süreçte sırasıyla; 1- Kodlama, 2- Tema Belirleme, 3- Tema ve Kod Tasnifi, 4- Bulguların Ortaya Konması ve Yorumlama (Yıldırım ve Şimşek, 2013) işlem basamakları dahilinde katılımcılara kodlar verilmiş, katılımcıların verdikleri cevaplar temalara ayrılmış, tema ve kodlar düzenlenerek elde edilen bulgular

tanımlanarak yorumlanmıştır. Araştırmaya dahil olan başarılı öğrenci velileri PV ve başarısız öğrenci velileri NV olarak kodlanmıştır.

### Bulgular

Bu bölümde, veli tutumlarının öğrenci başarısına etkisini ortaya koymayı hedefleyen çalışmamıza dahil olan öğrenci velilerinin cevaplarının analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

#### 1. Demokratik Aile Yapısının Öğrenci Başarısına Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmada alt problemlerden biri olan Öğrenci başarısında ailenin demokratik tutumunun etkisine ilişkin “Ailede yapılacak işlerle ilgili kararlar nasıl verilir?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 1 ve Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1.

Başarılı öğrencilerin ailelerinde yapılacak işlerle ilgili karar verme eğilimleri

Soru Alanı	Biçimlendirilmiş Alıntı Örnekleri	Tema	Görüş (f)
Ailede yapılacak işlerle ilgili kararlar nasıl verilir?	<i>Konuşup birlikte karar veriyoruz (PV3)</i> <i>Biz kararları birlikte alırız (PV7)</i>	Müşterek	7
	<i>Eşim söyler biz yaparız (PV2)</i> <i>Genelde kararları eşim alır (PV5)</i>	Baba	3

Tablo 1’de başarılı öğrencilerin ailelerinde karar alma eğilimlerinin Müşterek ve Baba temalarında toplandığı ve yoğunluğun  $f(7)$  ile Müşterek temasında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 2.

Başarısız öğrencilerin ailelerinde yapılacak işlerle ilgili karar verme eğilimleri

Soru Alanı	Biçimlendirilmiş Alıntı Örnekleri	Tema	Görüş (f)
Ailede yapılacak işlerle ilgili kararlar nasıl verilir?	<i>Eşimle birbirimize danışırız (NV1)</i> <i>Eşim ile ortak karar alırız (NV5)</i>	Müşterek	7
	<i>Eşim kendi isteğini yapar (NV2)</i> <i>Benim fikrim uygulanır (NV3)</i>	Baba	2
	<i>Eşim yurt dışında kararları ben veririm (NV7)</i>	Anne	1

Tablo 2’de ise başarısız öğrenci ailelerinde karar alma eğiliminin müşterek, baba ve anne temalarında toplandığı bu temalarda yoğunluğun sırası ile Müşterek temasında  $f(7)$ , Baba temasında  $f(2)$  ve Anne temasında  $f(1)$  olduğu görülmektedir.

Yapılacak işlerle ilgili karar alma eğilimlerinin ortaya koyulduğu Tablo 1 ve Tablo 2 incelendiğinde başarılı ve başarısız öğrencilerin aileleri arasında anlamlı bir tutum farklılığı bulunmadığı görülmektedir. Müşterek teması altında değerlendirilen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

*“Ailemizde yapılacak işlerle ilgili kararları eşimle beraber konuşarak anlaşarak veriyoruz.*

*Genelde eşim benim fikirlerimi dinler ve kabul eder.” (PV1)*

*“Eşimle konuşurum birlikte karar veririz. Eşim bana çok güvendiğinden dolayı çok aksi bir şey olmadıkça fikirlerimi kabul eder. Çok özel bir konu olmadıkça genelde çocuklarıyanında konuşuruz. Yanlarında konuşmadığımız bir konu ise onlara da söyleriz.” (PV4)*

*“Biz aile büyüklerimizden ne gördüysek onu yapıyoruz. Eşim ve çocuklar ile oturup konuşuruz. Çoğunluğumuz nasıl düşünüyorsa öyle karar veriyoruz. Aile büyüklerimiz deöyle yapıyorlardı.” (PV6)*

*“Birbirimize sorarak danışarak ortaklaşa karar alıyoruz.” (NV4)*

*“Biz eşimle beraber konuşur o şekilde karar veririz.” (NV8)*

*“Kararlar ortak olur. Ben söylerim eşim de onaylarsa beraber onaylanmış olur ve yaparız. Eşimin karşı çıktığı şeyler olursa dikkate alır öyle davranırım.” (NV10)*

Ailelerin karar alma eğilimlerinin toplandığı bir diğer tema olan Baba teması altında değerlendirilen katılımcı ifadeleri ise şu şekildedir:

*“Eşim bir şey yapılacak olduğunda böyle yapacağız diyor ve öyle yapıyoruz. Ben gerekli olmadıkça müdahale etmiyorum.” (PV2)*

*“Genelde kararları eşim alır. Aldığı kararları benimle paylaşır. Eşim inatçı bir yapısı olduğundan dolayı illa kendi kararlarının kabul edilmesini istiyor onun kararlarında benim olumlu bulmadığım yönleri bana anlatarak beni ikna ediyor ve anlaşıyoruz.” (PV5)*

*“Genelde ben işlerle ilgili araştırmayı yaparım. Sonra eşimle konuşuruz. Fikirlerimiz uyuşursa o yönde karar veririz. Fikirlerimiz uyuşmazsa eşim kendi istediğini yapar.” (NV2)*

*“Önce eşimle konuşuyorum. Onu dinledikten sonra genellikle benim fikrim uygulanır. Ben şehir dışında çalıştığımda bile eşim tek başına bir karar vermez beni arar.” (NV3)*

Tüm katılımcılar arasında sadece bir katılımcı ifadesi ile oluşturulan kod ve tema dikkat çekicidir. Anne teması altında değerlendirilen katılımcı ifadesi:

*“Normalde ortak fikir uygulanır ama eşim yurtdışında çalıştığı için kararları ben veririm. Tabii uyum olması gerekir diye düşünüyorum.” (NV7)*

### **1. Otokratik Aile Yapısının Öğrenci Başarısına Etkisine İlişkin Bulgular**

Araştırmada alt problemlerden biri olan Öğrenci başarısında ailenin otokratik tutumunun etkisine ilişkin“Çocuğunuzla ilgili kararları nasıl alırsınız?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 3 ve Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 3’te başarılı öğrencilerin ailelerinde çocukla ilgili konularda karar alma eğilimlerin; Aile karar alır, Anne karar alır, Baba karar alır ve Çocuğun fikri alınır temalarında gruplandığı görülmektedir. Temalar arasında; Aile karar alır f (4), Anne karar alır f (2), Baba karar alır f (2) ve Çocuğun fikri alınır

(2) ile anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 3.

Başarılı öğrencilerin ailelerinin çocukla ilgili karar alma eğilimleri

Soru Alanı	Biçimlendirilmiş Alıntı Örnekleri	Tema	Görüş (f)
Çocuğunuzla ilgili kararları nasıl alırsınız?	<i>Hep birlikte konuşuruz (PV4)</i> <i>Herkesin fikri ile alırız (PV6)</i>	Aile karar alır	4
	<i>Ağırlıklı olarak benim kararım (PV1)</i> <i>Eşim şehir dışında ben alırım (PV8)</i>	Anne karar alır	2
	<i>Genelde eşim karar verir (PV2)</i> <i>Eşim alır bize söyler (PV10)</i>	Baba karar alır	2
	<i>Çocuklarla konuşarak ben alırım (PV3)</i> <i>Yanlış olmayan kararları kabul ederiz (PV7)</i>	Çocuğun fikri alınır	2

Tablo 4.

Başarısız öğrencilerin ailelerinin çocukla ilgili karar alma eğilimleri

Soru Alanı	Biçimlendirilmiş Alıntı Örnekleri	Tema	Görüş (f)
Çocuğunuzla ilgili kararları nasıl alırsınız?	<i>Eşim karışmaz bana bırakır (NV1)</i> <i>Genelde benim kararım kabul edilir (NV3)</i>	Anne karar alır	5
	<i>Karar verilecek bir durum yok ben (NV4)</i> <i>Çocukla ilgili kararı ben veririm (NV9)</i>	Baba karar alır	2
	<i>Gerektiğinde çocuğa soruyoruz (NV8)</i> <i>Çocuğun isteğine bağlı (NV10)</i>	Aile karar alır	2
	<i>Çocuklarla da konuşuyoruz (NV2)</i>	Çocuğun fikri alınır	1

Tablo 4'te başarısız öğrencilerin ailelerinde çocukla ilgili konularda karar alma eğilimlerin Tablo 3'te olduğu gibi; Anne karar alır, Baba karar alır, Aile karar alır ve Çocuğun fikri alınır temalarında toplandığı görülmektedir. Başarılı öğrencilerin ailelerinde çocukla ilgili konularda karar alma eğilimleri tema yoğunluklarından farklı olarak; Anne karar alır  $f(5)$ , Baba karar alır  $f(2)$ , Aile karar alır  $f(2)$  ve Çocuğun fikri alınır  $f(1)$  olduğu görülmektedir.

Çocukla ilgili karar alma eğilimlerine ilişkin Tablo 3 ve Tablo 4 incelendiğinde; başarılı öğrenci aileleriyle başarısız öğrenci aileleri arasında karar alma eğilimleri arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Başarılı öğrenci ailelerinin çocukla ilgili konularda karar alma eğilimleri ağırlıklı olarak Aile karar alır  $f(4)$  temasında iken başarısız öğrenci ailelerinde çocukla ilgili konularda karar alma eğilimi Anne karar alır  $f(5)$  temasındadır.

Tablo 3'te yer verilen başarılı öğrenci ailelerinin çocukla ilgili konularda karar alma eğilimlerini gösteren katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

*“Biz; ben, eşim ve çocuklar hep birlikte konuşur karar veririz. Çocukların olumsuz olduğunu düşünmediğimiz fikirlerini kabul edip onaylarız.” (PV4)*

*“Herkesin fikrini dinler ortak karar alırız. Çocukların isteklerini dikkate alırız zaten onlar da yanlış olan kötü olan şeyleri istemezler çünkü biz onları öyle yetiştirdik. Manevideğerlerimiz çok önemlidir.” (PV6)*

*“Çocuklar ile ilgili kararlarda eşimle konuşarak ağırlıklı olarak benim kararlarım kabuledilir ve çocuklara söyleriz.” (PV1)*

*“Eşim şehir dışında çalıştığından dolayı genelde kararları çocuğuma fikir danışarak ben veririm. Çocuğumun görüşü iyi ise kabul eder ve yaparım.” (PV8)*

*“Genelde eşim karar verir biz dinleyip onaylıyoruz. Çocuklar bilgi sahibi olurlar.” (PV2)*

*“Çocuklar hakkındaki kararları eşim verir bize söyler.” (PV10)*

*“Eşim çocuklarla ilgili kararları bana bırakır ben de çocuklarla konuşarak onlarla birlikte karar veririm.” (PV3)*

*“Çocuklarla ilgili kararlarda biz önce eşimle görüşüp daha sonra çocuklarla birlikte karar alırız. Çocukların yanlış olmayan kararlarını da kabul ederiz.” (PV7)*

Tablo 4’te yer verilen başarısız öğrenci ailelerinin çocukla ilgili konularda karar alma eğilimlerini gösteren katılımcı ifadeleri ise şu şekildedir:

*“Çocuklarla ilgili kararlara eşim karışmaz bana bırakır ben karar veririm. Gerekiyorsa konu hakkında araştırma yapıp çocuk için iyi olan kararı veririm.” (NV1)*

*“Çocuklarla ilgili kararları eşimle birlikte konuşuruz. Genelde yine benim kararım kabul edilir. Okuldaki işlerle ilgili çocuğun isteklerini de dikkate alıyorum. Eşim çocukların işleri ile ilgileniyor.” (NV3)*

*“Gereken şeyleri yapıyoruz öyle karar verilecek önemli bir durum olmadı. Maddi durumumuz müsait olmadığı için çocuklara danışıp onların istek ve fikirlerini yerine getirme imkânımız yok. Elimizden geldiğince onların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyoruz.” (NV4)*

*“Genelde çocukla ilgili ben karar veririm. Bazen eşim de karar verir ama genelde ben karar veririm.” (NV9)*

*“Tabii ki eşim ile ortak kararlar veriyoruz. Bazen eşim ile biz karar veriyoruz gerektiğinde çocuğa soruyoruz istemez ise yapmıyoruz. Onun istedikleri yapabileceğimiz şeyler ise kabul ediyoruz.” (NV8)*

*“Çocuğun isteğine bağlı, çocuğa soruyoruz nasıl istersin diye, ondan sonra kendi fikirlerimi söylüyorum, onu yönlendirmeye çalışıyorum. Hep beraber bir karar vermeye çalışıyoruz.” (NV10)*

“Çocuklarla ilgili işler genelde bende oluyor. Eşim ile konuşup anlaşıyoruz. Çocuklarla da konuşuyoruz onları doğru olan şeylere motive etmeye çalışıyoruz. Eşim çocuklar ile ilgili kararlarda bana güveniyor benim kararımı değiştirmeye çalışmıyor, kabul ediyor.” (NV2)

#### **Aşırı Koruyucu Aile Tutumlarının Öğrenci Başarısına Etkisine İlişkin Bulgular**

Araştırmanın alt problemlerinden olan öğrenci başarısında ailenin aşırı koruyucu tutumunun etkisine ilişkin “Çocuklarınızın yapacakları veya yapması gereken işleri siz mi planlar takip edersiniz yoksa tamamen onlara mı bırakırsınız?” sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 5 ve Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 5.  
Başarılı öğrencilerin ailelerinin aşırı koruyuculuk tutumları

Soru Alanı	Biçimlendirilmiş Alıntı Örnekleri	Tema	Görüş (f)
Çocuklarınızın yapacakları veya yapması gereken işleri siz mi planlar takip edersiniz yoksa tamamen onlara mı bırakırsınız?	<i>Ben planlar takip ederim (PV1)</i>	Aile planlar takip eder	4
	<i>Planlama ve takibi mutlaka ben yaparım (PV8)</i>		
	<i>Planlamayı çocuk yapar ben takip ederim (PV9)</i>	Çocuk planlar aile takip eder	4
	<i>Çocukta yapsa biz mutlaka takip ederiz (PV10)</i>		
	<i>Kendi plan ve takibi kendisi yapar (PV2)</i>	Çocuk planlar uygular	2
	<i>Çocuk kendi planlar ve takip eder (PV7)</i>		

Tablo 5’te başarılı öğrencilerin ailelerinin aşırı koruyuculuk tutumlarının; Aile planlar takip eder, Çocuk planlar aile takip eder ve Çocuk planlar ve uygular temalarında gruplandığı görülmektedir. Temalar yoğunluklarına göre; Aile planlar takip eder *f* (4), Çocuk planlar aile takip eder *f* (4) ve Çocuk planlar ve uygular *f* (2) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 6.  
Başarısız öğrencilerin ailelerinin aşırı koruyuculuk tutumları

Soru Alanı	Biçimlendirilmiş Alıntı Örnekleri	Tema	Görüş (f)
Çocuklarınızın yapacakları veya yapması gereken işleri siz mi planlar takip edersiniz yoksa tamamen onlara mı bırakırsınız?	<i>Ben planlarım yapmasını beklerim (NV4)</i>	Aile planlar takip eder	7
	<i>Eşimle beraber planlama ve takip yaparız (NV9)</i>		
	<i>Çocuğumdan yapmasını bekliyorum (NV6)</i>	Çocuk planlar takip edilmez	3
	<i>Takip etmiyorum gerekte duymuyorum (NV7)</i>		

Tablo 6’da başarısız öğrencilerin ailelerinin aşırı koruyuculuk tutumlarının ise; Aile planlar takip eder ve Çocuk planlar takip edilmez olarak iki temada toplanmış olması dikkat çekicidir. Bu iki temanın Aile planlar takip eder *f* (7), Çocuk planlar takip edilmez *f* (3) şeklinde sıralandığı görülmektedir.

Ailelerin aşırı koruyuculuk tutumlarına ilişkin Tablo 5 ve Tablo 6 incelendiğinde; başarılı ve başarısız öğrenci aileleri arasında aşırı koruyuculuk tutumlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Çocukların yapacakları veya yapması gereken işlerin planlaması ve takip sürecinde başarılı öğrencilere Çocuk planlar aile takip eder temasında *f* (4) yoğunluğunda fırsat verilmekte iken başarısız öğrencilere bu fırsatın verilmediği bulgusu dikkat çekicidir.



Tablo 5’te görülen başarılı öğrencilerin aşırı koruyuculuk tutumlarına ilişkin örnek katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

*“Eşim işten dolayı genelde evde bulunmadığından çocukların işlerini ben planlar takip ederim. Onlara neyi nasıl yapmaları gerektiğini söylerim. Yapılıp yapılmadığını hep takip ederim. Takip etmezsem aksama olabilir.” (PV1)*

*“Planlama ve takibi mutlaka ben yaparım. Takip etmezsem belki yapmayabilir. Ara ara uyarı gereken durumlar olabilir.” (PV8)*

*“Planlamayı çocuğumun kendisi yapar. Ben söylemeden takip ederim. Aksama durumunda uyarı yaparım. Çocuğum alıştığı ev ortamında planlamasını yapıyor ve kendisi yürütüyor ve hiç aksama olmuyor. Ama alışmış olduğu ortam değişince yani mesela köydeki evimize gittiğimizde işler farklılaşıyor aksamalar oluyor.” (PV9)*

*“Yapılan işe göre planlamanın bazılarını biz bazılarını çocuk kendisi yapıyor. Ama ne yaparsa yapsın biz mutlaka takip ediyoruz. İşlerin yapılmasında büyük oranda eksiklik olmamasına rağmen çok nadir olarak hatırlatmada bulunuyoruz.” (PV10)*

*“Ders tekrarı ve ev ödevleri hariç başka bir sorumluluk ya da iş vermiyorum. Ben onu küçüklüğünden beri öyle alıştırdığım için çocuğum okuldan geldikten sonra yapması gerekenleri kendi plan ve takibini kendisi yapıyor.” (PV2)*

Tablo 6’da yer verilen başarısız öğrencilerin ailelerinin aşırı koruyuculuk tutumlarına ilişkin örnek katılımcı ifadeleri ise şu şekildedir:

*“Tamamen eşim planlar çocuklara bıraksak hiçbir şey yapmazlar. Eşim yaptığı planlamaları takip eder çünkü takip etmediğinde işler yerine getirilmiyor.” (NV3)*

*“Planlamaları ben yaparım söylerim çocuğun yapmasını beklerim. Özellikle derslerde iyi olmadığını düşünüyorum. Gevşek davrandığını düşünüyorum. Yani kendiliğinden bir şey yapmıyor. Gevşek davranıyor.” (NV4)*

*“Biz eşimle beraber genelde planlama ve takibi yaparız. Çocuk da bizim söylediklerimize uyar.” (NV9)*

*“Tamamen çocuğa teslim olmamalı biraz ona bıraksak da tamamıyla işleri çocuğa bırakamayız yanlış yapabilir. Velisi olarak genelde çocuğumdan derslerini çalışmasını bekliyorum. Ben işten dolayı genelde evde olmadığım için annelerinin onları takip ettiğini düşünüyorum ve bu konuda eşime güveniyorum. Yapıp yapmadıklarından bana bilgi veriyor. Mesela ev ödevleri konusunda çocuğa yapabildiğin kadar yap yapamadığını yarın öğretmene sorarsın diyorum. Elimden başka bir şey gelmiyor.” (NV6)*

*“Tamamen onlara bırakmam yürümesi gereken işleri planlar söylerim. Uygun görmediğim şeyleri yaptırmam. Takip etmiyorum gerek de duymuyorum. Benden izinsiz bir şey yapamazlar çünkü*

*genelde gözümün önünde olduklarını düşünüyorum.” (NV7)*

## 2. Ailelerin Çocuklarıyla İlgilenme Düzeylerinin Öğrenci Başarısına Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt problemlerden biri olarak öğrenci başarısında ailenin çocukla ilgilenme durumunun etkisine ilişkin “Çocuğunuzla ilgilenme durumunun nedir?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 7 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 7.

Başarılı öğrenci ailelerin çocukla ilgilenme boyutları

Soru Alanı	Biçimlendirilmiş Alıntı Örnekleri	Tema	Görüş (f)
Çocuğunuzla İlgilenme Durumunuz Nedir?	<i>Ev ödevlerine hep yardım ediyorum (PV1)</i>	Akademik	8
	<i>Gerektiğinde derslerine yardım ediyorum (PV7)</i>	Yardım	
	<i>Yiyecekleri birlikte hazırlıyoruz (PV3)</i>	Oyun	8
	<i>Tüm aile birlikte oyun oynuyoruz (PV4)</i>	Etkinlik	
	<i>Haftada 1-2 kez gezmeye gideriz (PV2)</i>	Gezme	8
	<i>İsteğine göre gezilecek yere gideriz (PV6)</i>		
	<i>Konu ile ilgili bilgi veriyorum (PV5)</i>	Sosyal yardım	8
	<i>İhtiyaç varsa halletmeye çalışırız (PV7)</i>		
	<i>Akşamları oturup sohbet ederiz (PV7)</i>	İletişim	4
	<i>Onunla konuşmaya çalışırım (PV8)</i>		
<i>Kıyafetlerini saçlarını ben takip ederim (PV3)</i>	Öz bakım	2	
<i>Temizlik ve tertibiyle ben ilgilenirim (PV10)</i>			

Tablo 7’de başarılı öğrenci ailelerinin çocuklarıyla ilgilenme boyutlarının verilen cevaplar dahilinde oluşturulan temalarda; Akademik yardım *f* (8), Oyun etkinlik *f* (8), Gezme *f* (8), Sosyal yardım *f* (8), iletişim *f* (4) ve Öz bakım *f* (2) sıralandıkları görülmektedir.

Tablo 8.

Başarısız öğrenci ailelerin çocukla ilgilenme boyutları

Soru Alanı	Biçimlendirilmiş Alıntı Örnekleri	Tema	Görüş (f)	
Çocuğunuzla İlgilenme Durumunuz Nedir?	<i>Başarılı olması için tavsiye yapıyorum (NV4)</i>	Nasihah	3	
	<i>Okusun adam olsun hep bunu söylerim (NV5)</i>			
	<i>Hafta sonları 1-2 saat parka gidiyoruz (NV1)</i>	Gezme	3	
	<i>Gezmeye çıkıyoruz AVM ’ye gidiyoruz (NV2)</i>			
	<i>Evde beraber resim yapıp oynuyoruz (NV1)</i>	Oyun	3	
	<i>Evin önünde beraber futbol oynuyoruz (NV3)</i>			
	<i>Temizlik giyim gibi şeyleri yapıyorum (NV9)</i>	Öz bakım	2	
	<i>İhtiyaçlarına yardım etmeye çalışıyorum (NV10)</i>			

Tablo 8’de ise başarısız öğrenci ailelerinin çocuklarıyla ilgilenme boyutlarının sınırlı ve düşük düzeyde olarak; Nasihat *f* (3), Gezme *f* (3), Oyun *f* (3) ve Öz bakım *f* (2) temalarında toplandığı görülmektedir.

Ailelerin çocuklarıyla ilgilenme durumlarına ilişkin olarak Tablo 7 ve Tablo 8 incelendiğinde;

çocuklarıyla ilgilenme boyutlarına dair başarılı öğrenci aileleri ile başarısız öğrenci aileleri arasında kayda değer anlamlı düzeyde farklılıklar olduğu görülmektedir.

Başarılı öğrenci ailelerinin çocuklarına Akademik yardım temasında *f* (8) değerinde ilgili davrandıkları gözlenmekte iken başarısız öğrenci ailelerinin çocuklarına akademik yardım sunmadıkları ya da sunamadıklarını ifade etmeleri ve sadece Nasihat temasında *f* (3) değerinde bulgu elde edilmesi oldukça çekici ve ayırıcı bir başlıktır.

Tablo 7’de görülen başarılı öğrenci ailelerinin çocuklarıyla ilgilenme boyutlarını ortaya koyan ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

*“Ev ödevlerine hep yardım ediyorum.” (PV1)*

*“Ev ödevlerini kendi başına halleder. Ama takılıp yardım istediğinde hep yardım ederim.” (PV4)*

*“Günde 1-2 saat kadar mutfakta tüketeceğimiz yemek ve gıdaları birlikte hazırlıyoruz. Ürünler ortaya çıkınca ben yapıyorum ve yiyorum diye çok mutlu oluyor.” (PV3)*

*“Evde birlikte günde 1 saate kadar beraber eğlenceli oyunlar oynuyoruz.” (PV8)*

*“Dışarıda yeğenlerimiz ve akrabalarıyla oynayarak vakit geçirmeyi sever çocuğumla haftada 1-2 kez akrabalara gezmeye gideriz birlikte 2-3 saat vakit geçiririz.” (PV2)*

*“Çalışmadığım zamanlarda çocuklarımın isteğine göre onları gezilecek yerlere veya tanıdıklarımıza götürür, onların istediği kadar birlikte vakit geçiririz.” (PV6)*

*“Ben ayrıca çocuğumun mutlu ya da mutsuz olup olmadığını kontrol ediyorum. Sorular sorarak anlamaya çalışıyorum. Cevaplara göre konuşmak yeterli ise konuşuyorum, yapabileceğim bir şey var ise yapıyorum. Konu ile ilgili bilgi veriyorum. Her konuda her ne yapıyorsa ona destek veriyorum.” (PV5)*

*“Biz ailecek akşamları hep beraber 2-3 saat oturup sohbet eder birbirimizi dinleriz. Kimin ne yardıma ya da bir şeye ihtiyacı varsa halletmeye çalışırız.” (PV7)*

*“Ben çocuğumla genelde bir sıkıntısı olup olmadığını anlamak için konuşmaya çalışırım. Ben yanında olmadığım zaman neler yaptığını sorarım. Yeme içme vs. bir problemi var mı, okulda bugün neler yapmış gibi konularda onu konuştururum.” (PV8)*

*“Çocuğumun kıyafetlerini, saçlarını ve tertip düzenini hep takip ederim. Bir eksiklik var ise düzeltirim.” (PV3)*

Tablo 8’de aktarılan başarısız öğrenci ailelerinin çocuklarıyla ilgilenme boyutlarını ortaya koyan ifadelerinden bazıları ise şu şekildedir:

*“Çocuğa çalışması başarılı olması için tavsiye yapıyorum söylüyorum. Elimden geleni yapmaya çalışıyorum ama ilkökul mezunu olduğum ve derslerinden pek anlamadığım için yardımcı olamıyorum yapmasını söylüyorum.” (NV4)*

*“Çocuğuma toplumda terbiyeli ahlaklı biri olması için tavsiyede bulunurum. Kötü şeyleri yapmamasını ısrarla söylerim. En önemli şey benim için bu. İyi, toplumda yeri olsun, okusun adam olsun isterim, hep bunu söylerim, benim anlayabildiğim şey bu, ben sonuçta bir ilkokul mezunuyum yaşıım 65 olmuş. Ders ve ödev işinden anlayamıyorum ama yapın diye mutlaka söylerim.” (NV5)*

*“Hafta sonları 1-2 saat dışarı parka gidiyoruz. Evden dışarı çıkacakları zaman güvenlikle ilgili bir problem yaşamalarından korkuyorum. Peşlerinden gidip bakıyorum ya da onlar oynar iken yanlarında bekliyorum. Evde 3 çocuğum olduğundan dolayı onları derse ve doğru şeylere motive etmek istesem de baş etmekte zorlanıyorum. Eşim şehir dışında çalıştığı ve genelde evde veli olarak ben tek olduğum için bu beni zorluyor.” (NV1)*

*“İşlerden dolayı çocuk ile ilgilenmeye zamanım çok olmuyor. Fırsat bulamıyorum. Çocuk, ağabeyleriyle gereken iş ve eğlencesini yapabiliyor benim onlara katılmaya fırsatım olmuyor. Temizlik, giyim ve yem-içme gibi şeylerde ihtiyacı olan şeyleri yapıyorum fakat ödevlerine ben yardımcı olamıyorum ağabeyleriyle birlikte yapıyor.” (NV9)*

*“Ben genellikle işte çalıştığım için hafta içi pek müsait olamıyorum. Hafta sonu derslerine yardım etmeye çalışıyorum. Ben ne kadar derse yönlendirmeye çalışsam da çocuk oyuna daha çok yöneliyor, televizyon ve telefonla oynayarak vakit geçiriyor.” (NV10)*

Bulgular başarılı ve başarısız öğrenci ailelerinin çocuklarıyla ilgilenme biçimi ve ilgilenme boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Ailelerin ifadeleri başarısız öğrenci velilerinin öğrencilere akademik destek sunmadıklarını ya da sunamadıklarını ortaya koymaktadır.

### **Tartışma, Sonuç ve Öneriler**

Veli tutumlarının öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmanın bulguları veli tutumlarının bazı boyutlarda öğrenci başarısına etkisi olduğunu göstermektedir. Çalışmada; demokratik aile yapısının öğrenci başarısına etkisi, otokratik aile yapısının öğrenci başarısı üzerine etkisi, aşırı koruyucu aile tutumlarının öğrenci başarısına etkisi ve ailelerin çocuklarıyla ilgilenme düzeylerinin öğrenci başarısına etkisi araştırılmıştır. Benzer bir çalışmada Dam (2008) öğrencilerin akademik başarılarında ailelerin önemli bir unsur olduğunu, öğrenci başarısının aile ortamları ile ilişkili olduğu sonucuna yer vermiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi, demokratik aile yapısının öğrenci başarısına etkisine ilişkin olarak elde edilen bulgular; başarılı ve başarısız öğrenci velileri arasında, ailede yapılacak işlemlerle ilgili karar verme eğilimlerinin benzerlikler taşıdığını, ailelerde yapılacak işlemlerle ilgili karar verme eğilimlerinin müşterek şekilde aile üyelerinin ortak görüşü doğrultusunda alındığını göstermektedir. Demokratik bir tutum sergilenen ailelerde çocuğa belirli sınırlarda kendisiyle ilgili konularda karar verme fırsatı verilmesi çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlayacaktır (Kaya, 1997).

Araştırmanın ikinci alt problemi, otokratik aile yapısının öğrenci başarısına etkisine ilişkin olarak elde edilen bulgular; başarılı öğrenci aileleri ile başarısız öğrenci ailelerinin çocuklarıyla ilgili karar alma eğilimlerinde anlamlı düzeyde ve boyutta farklılıklar taşıdığını göstermektedir. Başarılı öğrenci ailelerinde çocukla ilgili konularda karar alma sürecinde genel eğilim ebeveynlerin birlikte karar alması yönünde iken başarısız öğrenci ailelerinde bu süreçte ağırlıklı biçimde annelerin tek başına karar

aldıkları sonucu elde edilmiştir. Çocuklarla ilgili konularda alınacak kararlara çocukların dahil edilmesi onlara kendilerini değerli hissettirecek ve birey olmanın önünü açacak bir olgu olarak değerlendirilebilir. Araştırmada bu alt probleme ilişkin elde edilen bulgu bu yönüyle akademik başarının da ötesinde etki ve yansımaları olan sonuçlar barındırmaktadır. Benzer sonuçlara alanyazında çokça yer verildiği görülmektedir. Kaya (1997) çalışmasında; otoriter tutum, çocuklarda kendine güven duygusu geliştirmelerine engel oluşturacağını ve bu durumun aynı zamanda öğrenci olan çocuklarda okul başarısına olumsuz etki edeceğine dikkat çekmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi, öğrenci başarısına ailelerin aşırı koruyucu tutumlarının etkisine ilişkin olarak elde edilen bulgular oldukça dikkat çekicidir. Çocukların yapacakları veya yapmaları gereken işlerle ilgili planlama ve yürütme sürecinde başarılı öğrenci ailelerinin çocuklarına destek oldukları, planlama yaptıkları, çocukların bilgi ve becerileri doğrultusunda planlama yapmalarına fırsat verdikleri, onlara güvendikleri ve cesaretlendirdikleri görülmekte iken bu sürecin başarısız öğrencilerin ailelerinde anlamlı derecede farklı yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların yapacakları veya yapmaları gereken işlerle ilgili planlama ve yürütme sürecinde başarısız öğrenci ailelerinin çocuklarına güvenmedikleri, yapılması gereken işlerle ilgili planlamayı çocuğa bırakmadan kendilerinin yaptıkları, onu cesaretlendirmedikleri, kısmen çocuk planlama yapmış ise de süreci aile olarak takip etmedikleri ve desteklemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklara karşı sergilenen aşırı koruyucu yaklaşım, çocukta öz saygı duygusu oluşumunu engelleyecek, kendine inanma ve güvenme duygularının gelişimi engellenmiş olacaktır. Arı ve Şahin Seçer (2003) araştırmalarında; orta ve aşırı koruyucu olan annelerin çocuklarının problem çözme becerisi puanlarının aşırı koruyucu olmayan annelerin çocuklarına oranla daha düşük olduğunu, çocuğun anneye bağımlı olmasına, kendi başına hareket edememesine, ürkek, kaygılı yetişmesine neden olduğunu aktarmaktadırlar.

Ailelerin çocuklarıyla ilgilenme düzeylerinin öğrenci başarısına etkisine ilişkin olarak elde edilen bulgular yine büyük ölçüde farklılıklar içermesi bakımından oldukça dikkat çekici, kapsamlı ve önemlidir. Çelenk (2003) araştırmasında çocuklarını destekleyen bir tutum sergileyen ailelerin çocuklarının akademik başarı seviyelerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Başarılı öğrencilerin ailelerinin çocuklarına yoğun biçimde akademik destek verdikleri, ders ve ödevlerinde yardımcı oldukları, onlarla oyunlar oynadıkları, birlikte bir takım etkinlikler gerçekleştirdikleri, çocukların ilgi ve isteklerini de dikkate almak suretiyle birlikte geziler planladıkları, çocukların ihtiyaçları doğrultusunda onlara sosyal destek sağladıkları, çocukları anlama ve çocukların kendilerini ifade edebilmelerine fırsat sunmak için iletişim başlattıkları ve sürdürdükleri, gerektiğinde çocuklarında öz bakım ve kişisel bakımla ilgili yardımcı oldukları ve destek verdikleri bulgularına ulaşılmıştır. Benzer sonuçlar Sümer, Aktürk ve Helvacı (2010)'nın çalışmalarında da yer almaktadır. Tüm bunların aksine; ailelerin çocuklarıyla ilgilenme düzeylerine ilişkin olarak başarısız öğrencilerin ailelerin cevaplarından elde edilen bulgular, başarılı öğrenci velilerinin verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulardan çok anlamlı derecede farklılık içermesi bakımından oldukça dikkat çekici, şaşırtıcı ve bir o kadar önemlidir. Başarısız öğrenci ailelerinin çocuklarıyla ilgilenme düzeylerine ilişkin olarak; ailelerin çocuklara ağırlıklı olarak sadece nasihatle buldukları, çocuklarına akademik destekte bulunmadıkları ya da bulunamadıkları, kısıtlı çerçevede sadece birlikte akraba ziyaretleri yaptıkları, bir öğrenci ve çocuk olarak gerekli ilgiyi gösteremedikleri ve bu durumu aile yapısı maddi durum ya da kişisel mazeretlerle gerekçelendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Dam (2008) araştırmasında ailenin çocuklarına karşı ilgisiz tutumlarının öğrenci başarısızlığında önemli bir etken olduğu sonucunu elde etmiştir. Başka bir araştırmada ise Akkök (2004); öğrencilerin okul başarılarında okul, öğretmen, öğrenci ve aile iş birliği temel esaslardan olup öğrencilerin okulda edindikleri bilgi ve becerilerin evde aile içerisinde pekiştirilmesi, tekrar edilmesi ve genellenmesi bakımından önemli olduğunu ifade etmektedir.

Uygulayıcı – aileye öneriler:

Aile içi yapılacak işlerde karar alma sürecine çocuklar da dahil edilmeli bu bağlamda çocuğun kendisini

değerli hissetmesi ve öz güven oluşturması sağlanmalıdır.

Ailede çocukla ilgili karar alma sürecinde çocuğunda fikri alınarak aile bireylerinin tümünün iştirakiile karar alınmalı ve bu vesile ile çocuğa birey olduğu bilinci kazandırılmalı sorumluluk duygusu geliştirilmelidir.

Çocuğa karşı sergilenen aşırı koruyucu ve denetleyici yaklaşım gerekli olan makul seviyede tutulmalıve aşırıya kaçılmamalıdır. Aksi durumlarda çocukta öz saygı oluşması engellenmiş olacak ya da öz saygı yitimi söz konusu olacaktır. Çocuklara yaşlarına ve yeterliklerine bağlı olarak sorumluluklar verilmeli ve bu sorumluluklarını gerçekleştirebilmeleri için fırsatlar sağlanmalıdır. Böylelikle çocuklar başarılı olmanın hazzı ile daha büyük ve farklı sorumluluklar ve görevler gerçekleştirme güdüsü içinde olacaklardır.

Aileler çocuklarına gerektiği kadar zaman ayırmalıdır. Bu kapsamda onlara ihtiyaç duyacakları akademik destek verilmeli bu bağlamda çocukların okulda edindikleri bilgiler pekiştirilmelidir.

Çocukların aile içi aidiyet duygusunu geliştirebilecekleri, kendilerini mutlu ve değerli hissetmelerinibir o kadar da bilişsel gelişimi destekleyecek ve sağlayacak oyun ve etkinlikler planlanmalı, bu süreçte aile bireyleri de aktif olarak rol almalıdır.

Çocukların kendilerini gerçekleştirme ve ifade etmelerini sağlayacak iletişim kanalları kullanılmalıdır. Bu çocuklarda anlaşılır olabilmenin duygusu ile başarılı olma isteği uyandıracaktır.

Araştırmacılara öneriler:

Benzer araştırmalar daha büyük çalışma grupları ile yürütülebilir.

Bu araştırma sonuçlarının ortaya koyduğu ve özellikle başarısız öğrenci ailelerinin sergilediği gözlenen; "ailelerin çocuklarıyla ilgilenme konusundaki ilgisizlikleri ya da yetersizliklerinin nedenleri" araştırma konusu yapılabilir. Bu araştırma konusuna dönük elde edilecek bulguların ailelerin bu konudaki yetersizliklerinin giderilmesine ilişkin önemli sonuçlar ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Ailelerin çocuklarının okul başarılarına gerekli ilgiyi göstermemeleri ile öğrencinin okul başarı düzeyi arasındaki ilişkinin boyutu araştırma konusu yapılabilir.

Başarısız öğrenci aileleri mi ilgisiz yoksa ilgisiz ailelerin çocukları mı başarısız? Sorusuna cevap oluşturacak araştırmalar yürütülebilir.

### Kaynakça

- Akkök, F. (2004). İlköğretimde rehberlik. Y. Kuzgun içinde, *Ailelerin eğitim sürecine katılımı* (s.257). Ankara: Atlas Yayıncılık.
- Arı, R. ve Şahin Seçer, Z. (2003). Farklı ana baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözüme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 451-464.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrencin başarısı üzerine bir tarama çalışması. *SosyalBilimler Dergisi*, 9(18)119-135.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (3. Baskı). (S. B.Demir, Çev.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: okul aile dayanışması. *İlköğretim Online E-Dergi*, 2(2), 28-

34.

- Dam, H. (2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 75-99.
- İpek, C. (2011). Velilerin okul tutumu ve eğitime katılım düzeyleri ile aileye bağlı bazı faktörlerin ilköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınavları (SBS) üzerindeki etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 69-79.
- Kaya, M. (1997). Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010, Haziran). Anne - baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

### **Etik Kurul İzin Belgesi**

Bu araştırma, 2020 yılı öncesi araştırma verileri kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırma boyunca "Araştırma ve Yayın Etiği" kurallarına uyulmuş, katılımcı onamları alınmıştır.